

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента **Вашенко Світлани Сергіївни** – на дисертаційне дослідження **Полянського Антона Олександровича** «Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами», подане на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю **12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право**

Обґрунтування вибору теми дослідження. Забезпечення законності та правопорядку в державі, зростання ролі правоохоронних органів у сфері забезпечення безпеки, захисту прав і свобод громадян у чималій мірі залежить від чіткого і ефективного правового та науково-технічного забезпечення діяльності органів та установ, що забезпечують законність у державі.

Особливо це відноситься до судово-експертних підрозділів, які покликані забезпечити науковими і техніко-криміналістичними засобами та методами весь процес розкриття та розслідування злочинів і служити своєрідним каналом впровадження сучасних досягнень науки криміналістики в правоохоронну діяльність та в практику розслідування злочинів. Все це вимагає перебудови і самого процесу організації діяльності експертних підрозділів на якісно новому рівні, і покращення адміністративно-правових засад їх діяльності, у тому числі при взаємодії з правоохоронними органами.

Тому питання вдосконалення організації діяльності експертів в правовому, організаційно-структурному і техніко-криміналістичному аспектах в умовах загострення криміногенної обстановки стають актуальними і необхідними для оптимізації практичної діяльності експертних установ, підвищення її ефективності в обслуговуванні потреб правоохоронної діяльності. Важливого значення при цьому набуває вдосконалення процесу організації та реалізації спільної діяльності в правоохоронній сфері.

З огляду на зазначені обставини дисертація **Полянського А.О.** є актуальною і своєчасною, оскільки вона присвячена теоретичному осмисленню змісту та значення адміністративно-правових засад взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами.

Про актуальність дослідження свідчить також його відповідність «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015; «Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України», затвердженої Указом Президента України від 14.03.2016 р. № 92/2016; «Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 рр.», затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03.03.2016 р.; «Стратегії національної безпеки України», затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020; «Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474; Пріоритетних напрямів наукових досліджень Університету сучасних знань на 2017-2022 рр., затверджених рішенням вченої ради Університету сучасних знань від 08 грудня 2016 р., протокол № 3.

Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі узагальнення наукових праць вчених, аналізу законодавства України, визначити сутність та розкрити особливості адміністративно-правових засад взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами, запропонувати відповідну концепцію, а також опрацювати пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення адміністративного законодавства у цій сфері.

Надане на рецензування дисертаційне дослідження є першою фундаментальною та комплексною роботою, присвяченою визначенню сутності та особливостей адміністративно-правових засад взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами, а також виробленню пропозицій щодо їх покращення. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Теоретичну основу наукового дослідження становлять наукові праці вчених з різних галузей знань, зокрема, філософії, соціології, загальної теорії права і держави, кримінального права, криміналістики, адміністративного права, а також інших галузевих правових наук. Положення

та висновки дисертації ґрунтуються на змістовному аналізі положень нормативно-правових актів різної юридичної сили, зокрема: Конституції України, міжнародних договорів та угод, а також законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів. Інформаційну та емпіричну основу роботи становлять узагальнення проблемних питань взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами, довідкові та періодичні видання, статистичні матеріали тощо.

Узагальнений в роботі теоретичний та нормативний матеріал аналізується з використанням виваженого методологічного апарату, який включає як загальнонаукові, так і конкретні наукові методи пізнання, зокрема: логіко-семантичний, аналітичний, системно-структурний, системно-функціональний, діалектичний, структурно-логічний, метод документального аналізу та інші методи пізнання процесів і явищ. Загалом, методи дослідження є цілком сучасними й обґрунтованими, що стало запорукою успішного вирішення поставлених дисертантом завдань.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є першою спробою на монографічному рівні визначити сутність, зміст та розкрити особливості адміністративно-правових засад взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами, запропонувати відповідну концепцію, а також опрацювати пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення адміністративного законодавства у цій сфері.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правових засад взаємодії експертних установ з правоохоронними органами.

На особливу увагу заслуговують наступні положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

- з'ясовані на основі аналізу загальноетимологічних визначень, а також положень філософської, соціологічної та психологічної науки особливості взаємодії, притаманні у тому числі взаємодії правоохоронних органів із судово-експертними установами, а саме: це завжди певна спільність суб'єктів, іншими словами вона в будь-якому випадку виникає між двома та більше елементами якоїсь реальності; взаємодія обумовлює спільну діяльність відповідних суб'єктів, тобто характеризує загальний для них вектор руху, спрямований на досягнення певної задалегідь визначеної мети; має організаційну основу, адже спільність та узгодженість дій суб'єктів потребує проведення роботи із забезпечення цих дій та особистого контролю кожним суб'єктом процесу їх реалізації; завжди має добровільний характер, а також відрізняється повною незалежністю суб'єктів, що приймають участь у взаємодії; на перший план виходить не примус до співпраці, а акумулювання можливостей кожного суб'єкту для ефективного та швидкого вирішення якоїсь мети (с. 40-41);

- обґрунтовану думку здобувача щодо доцільності розглядати взаємодію правоохоронних органів з судово-експертними установами у двох аспектах. Відповідно до першого значення, це законодавчо визначена спільна діяльність організаційно невідпорядкованих одне одному правоохоронних відомств та судово-експертних установ нашої держави, яка полягає у проведенні спільних заходів, спрямованих на виконання покладених на зазначені інституції функцій. У другому, більш широкому значенні, взаємодія правоохоронних органів та судово-експертних установ – це сукупність регульованих нормативно-правовими актами різного рівня правових відносин, які виникають під час спільної діяльності правоохоронних органів з судово-експертними установами, яка виражається у проведенні спільних зовнішньо та внутрішньо-організаційних заходів направлених на забезпечення взаємодії кожним окремим відомством (с. 48);

- висновок про те, що мета взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами полягає у здійсненні спільної, державно- та суспільно-значимої діяльності, яка полягає у тому, щоб створити всі необхідні

організаційні та правові умови для того, щоб забезпечити максимально високий та ефективний рівень захисту законних прав, свобод та інтересів громадян (с. 54);

- аргументовану думку дисертанта про те, що реалізація правоохоронної діяльності відбувається одразу в трьох юридичних площинках, а саме: адміністративно-процесуальній, що пов'язано із протидією адміністративним правопорушенням та профілактичною роботою з правопорушниками; кримінально-процесуальній – боротьба із кримінальними проступками та злочинами, а також суб'єктами, які їх вчиняють, у тому числі за умови їх організованої, злочинної діяльності; суто адміністративній – передбачає реалізацію владно-розпорядчих, внутрішньо-організаційних та суто адміністративних заходів, направлених на виконання правоохоронними органами своїх функцій, до прикладу можна навести взаємодію із судово-експертними установами (с. 76);

- положення, згідно з яким діяльність судово-експертних установ (судово-експертна діяльність) – це регламентована законодавством діяльність спеціально уповноважених суб'єктів, яка полягає у проведенні дослідницької експертної роботи та забезпеченні використання в роботі правоохоронних органів спеціальних знань у певних галузях науки і техніки (с. 81);

- запропоноване дисертантом визначення правоохоронних органів, під якими варто розуміти окрему групу органів державної влади, які відповідно до чинного законодавства України здійснюють правоохоронну діяльність та які уповноважені забезпечувати режим законності та непорушності прав і свобод людини в державі за рахунок найбільш сурових заходів та методів державного примусу (с. 116);

- визначені здобувачем завдання, що ставляться перед судово-експертними установами як суб'єктами взаємодії, а саме: систематично надавати консультативну та науково-практичну допомогу представникам правоохоронних органів при виконанні ними своїх повноважень; розробляти та видавати науково-методичні матеріали з питань правильної підготовки та

направлення на експертизу відповідних об'єктів дослідження; формувати спільно із правоохоронними органами та вести спеціальні інформаційні обліки щодо найбільш значимих та важливих об'єктів експертного дослідження, а також надавати правоохоронним органам інформацію, накопичену в них; проводити якісні та повні експертні дослідження у порядку, визначеному законодавством в найкоротший строк; здійснювати постійну внутрішньо-організаційну роботу, пов'язану із удосконаленням дослідницького процесу судово-експертних установ та впроваджувати в нього новітні технології та методи дослідження; проводити систематичну кадрову роботу із персоналом судово-експертних установ задля підвищення кваліфікації його представників, удосконалення їх науково-практичних навичок (с. 131-132);

- висновок про те, що до гарантій організаційного характеру необхідно віднести наступні: а) кадрове забезпечення суб'єктів взаємодії; б) розробка та прийняття спільних управлінських рішень; в) матеріально-технічне забезпечення; г) здійснення контрольної-наглядової діяльності; г) інформаційне забезпечення (с. 160-161);

- виокремлені дисертантом важливі для врахування і реалізації в українському правовому просторі аспекти зарубіжного досвіду з метою покращення стану взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів (с. 269-270);

- аргументовані здобувачем законодавчі проблеми, вирішення яких має позитивним чином позначитися на стані взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами (с. 279-282);

- визначені дисертантом критерії оцінювання взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами, а саме: 1) стан нормативно-правового забезпечення взаємодії; 2) стан досягнення цілей взаємодії; 3) економічна ефективність; 4) відповідність організаційно-інституційної структури механізму взаємодії її завданням; 5) вплив взаємодії на оновлення та удосконалення форм і методів судово-експертної та правоохоронної діяльності; 6) вплив взаємодії на якість та ефективність правоохоронної діяльності; 7)

вплив взаємодії на стан матеріально-технічного, науково-методичного, інформаційно-аналітичного та кадрового забезпечення правоохоронної діяльності; 8) рівень задоволеності якістю та результативністю взаємодії працівниками судово-експертних установ і правоохоронних органів (с. 298-299).

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення та висновки.

Дискусійні положення та зауваження.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних, неузгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. Визначений здобувачем перелік завдань взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів (с. 54), варто доповнити такими завданнями, як забезпечення прав і свобод усіх учасників кримінального провадження; виявлення та усунення причин і умов, що сприяли вчиненню правопорушень; обмін інформацією та формування інформаційних обліків.

2. Потребує уточнення визначений дисертантом перелік принципів взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами (с. 64-65). Так, загальні принципи варто доповнити принципами верховенства права, об'єктивності, рівності, а другу групу – принципом поєднання гласності і таємності.

3. Дискусійним є висновок здобувача про те, що головне призначення правоохоронної діяльності – це захист населення країни, у зв'язку із чим уповноважені на їх проведення органи користуються спеціальними правами, які в окремих випадках передбачають можливість застосування найбільш суворого примусу, зокрема, використання вогнепальної зброї у діяльності Національної поліції, Служби безпеки України та інших подібних органів (с. 77). Метою правоохоронної діяльності є забезпечення законності та правопорядку в

державі, що в свою чергу включає і захист наслання, і охорону прав, свобод та законних інтересів осіб, і протидію злочинності, тощо.

4. У підрозділі 1.3 «Сутність та особливості діяльності судово-експертних установ та правоохоронних органів як об'єкту адміністративно-правового регулювання» здобувач досить детально охарактеризував зміст понять правоохоронна діяльність та судово-експертна діяльність, їх особливості та необхідність адміністративно-правового регулювання (с. 63-79). У той же час авторові варто було б охарактеризувати їх саме як об'єкти адміністративно-правового регулювання та запропонувати відповідні визначення.

5. Потребує додаткового обґрунтування висновки здобувача щодо необхідності доповнення чинного Закону України «Про судово-експертну діяльність» від 25.02.1994 р. № 4038-ХІІ положеннями про: мету та завдання взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів; форми та принципи взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів; завдання та функції судово-експертних установ та правоохоронних органів, як суб'єктів такої взаємодії (с. 137-138). Дійсно даний Закон на сьогоднішній день є застарілим та потребує внесення ряду змін. У той же час, у ньому, як в основоположному нормативно-правовому акті з питань діяльності судово-експертних установ мають бути закріплені загальні мета, завдання, принципи їх діяльності. Правові засади окремих напрямків їх роботи мають бути деталізовані та закріплені на підзаконному рівні.

Висловлені зауваження носять характер побажань та не можуть суттєво вплинути на загальну високу наукову цінність рецензованої роботи та позитивну оцінку проведеного автором дослідження.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у: науково-дослідній роботі; правотворчості; освітньому процесі та практичній діяльності.

Основні результати дисертації викладено в одноосібній монографії, 24-х статтях, 19 з яких опубліковано у фахових виданнях України, 5 – у зарубіжних виданнях, тезах наукових повідомлень на 11-ти науково-практичних

конференціях, семінарах, круглих столах, 6-ти публікаціях у наукометричних виданнях, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог. Наведене дозволяє зробити **висновок**, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретну наукову проблему, яка має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Полянський Антон Олександрович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
професор кафедри
юридичних дисциплін
Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, доцент

Світлана ВАЩЕНКО

Світлана Ващенко засвідчую.

Діновод канцелярії:

Світлана В. Душисова

